

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΕΘΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

Νεοφύτου Βάμβα 6 (3ος όροφος), 10674 Αθήνα, τηλ: 210 7233221-2; 210 7233216;

φαξ: 210 7233217; e-mail: info@nchr.gr, website: www.nchr.gr

**Προτάσεις για το θεσμό της εναλλακτικής πολιτικής-
κοινωνικής υπηρεσίας**

1. Η ελευθερία της συνείδησης προστατεύεται από όλα τα διεθνή κείμενα προστασίας των δικαιωμάτων. Το άρθρο 9 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και το άρθρο 18 του Διεθνούς Συμφώνου για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα αποτελούν τις σημαντικότερες σχετικές διατάξεις. Σύμφωνα μάλιστα με τις δύο αυτές διατάξεις, η ελευθερία συνείδησης δεν υπόκειται σε περιορισμούς στην απόλαυσή της όπως συμβαίνει με την θρησκευτική ελευθερία. Οι αντιρρησίες συνείδησης εδράζουν ακριβώς τη διαφωνία τους στην ελευθερία συνείδησης.

2. Στις προηγούμενες διατάξεις στηρίχθηκαν ήδη από τις αρχές της δεκαετίας του '80 οι σοβαρότατες διεθνείς πιέσεις προς την Ελλάδα για να ξεκινήσει συνολική πρωτοβουλία νομοθετικής ρύθμισης του ζητήματος των αντιρρησιών συνείδησης. Αναφέρονται χαρακτηριστικά οι αναφορές αρ. 260/87, 495/88, 519/88, 34/92, 451/93, 184/93 στο Ευρωκοινοβούλιο που οδήγησαν σε δύο σημαντικές Εκθέσεις και αντίστοιχα Ψηφίσματα (13.10.1989 και 3.12.1993).

3. Έως το 1997 είχαν σημειωθεί δύο επιμέρους ρυθμίσεις του ζητήματος. Το 1977 εξαιρέθηκαν από την εκπλήρωση της θητείας τους όσοι αντιρρησίες συνείδησης είχαν εκτίσει διπλάσια (από τη στρατιωτική θητεία) ποινή φυλάκισης. Το 1988 θεσπίστηκε η άοπλη στρατιωτική θητεία για τους αντιρρησίες συνείδησης για λόγους ιδεολογικούς.

4. Ο Ν. 2510/1997 θέσπισε την εναλλακτική πολιτική και κοινωνική υπηρεσία και αποτέλεσε πραγματική πρόοδο αφού για πρώτη φορά

επιχειρούσε ο Έλληνας νομοθέτης τη συνολική ρύθμιση του ζητήματος. Σύντομα όμως ο νόμος εμφάνισε δυσχέρειες κατά την εφαρμογή του με αποτέλεσμα τόσο ο Συνήγορος του Πολίτη όσο και διεθνή όργανα ελέγχου να επισημαίνουν ελλείψεις.

5. Ο Συνήγορος του Πολίτη ετοίμασε Ειδική Έκθεση για το θεσμό η οποία εντόπιζε προβλήματα σχετικά με την εποπτεύουσα αρχή, τη διάρκεια της εναλλακτικής κοινωνικής-πολιτικής θητείας, την υπαγωγή στο καθεστώς της εναλλακτικής θητείας, το φορέα απασχόλησης, τη δυνατότητα κάλυψης καθηκόντων οργανικής θέσης, το μέτρο της έκπτωσης από το αυτοτελές σύστημα, τον προσδιορισμό των καθηκόντων, τον χρόνο ημερήσιας και εβδομαδιαίας απασχόλησης, τις κατηγορίες των αδειών και τον τόπο διανυκτέρευσης, καθώς και την υγειονομική κάλυψη.

6. Στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή των Κοινωνικών Δικαιωμάτων του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Χάρτη έχει ήδη κριθεί παραδεκτή η υπ' αριθμόν 8/2000 Συλλογική Αναφορά σε βάρος της Ελλάδας που στηρίζεται στον ισχυρισμό ότι σε πολλές περιπτώσεις οι αντιρρησίες συνείδησης υπόκεινται σε αναγκαστική εργασία, η οποία απαγορεύεται από το άρθρο 1 παρ. 2 του Χάρτη.¹ Είναι δε γνωστό ότι η Ελλάδα καταδικάστηκε πρόσφατα από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (απόφαση *Θλιμμένος*) για παράβαση του άρθρου 9 σε συνδυασμό με το άρθρο 14 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου λόγω των δυσκολιών που προκαλούσαν στην επαγγελματική σταδιοδρομία των αντιρρησιών συνείδησης, οι προ του Ν. 2510/97 καταδίκες τους από τα ποινικά δικαστήρια της χώρας.

7. Η Σύσταση της Επιτροπής Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης R 87(8) περιέχει τις βασικές αρχές που πρέπει να διέπουν το θεσμό σε ευρωπαϊκό επίπεδο και οι οποίες συνοψίζονται ως εξής:

- Η διάρκεια της θητείας πρέπει να είναι εύλογη και να μην ισοδυναμεί με «τιμωρία».

¹ Αναφορά 8/2000, Conseil quaker pour les affaires européennes contre la Grèce, απόφαση επί του παραδεκτού, 28.6.2000.

- Η αρχή που αποφασίζει για την υπαγωγή των ενδιαφερομένων στο καθεστώς εναλλακτικής θητείας πρέπει να είναι ανεξάρτητη από τη στρατιωτική διοίκηση και να παρέχει τις κατάλληλες δικονομικές εγγυήσεις κατά την εξέταση του ζητήματος.

Από τις αρχές αυτές εμπνέεται και η πρόσφατη Σύσταση 1518 (2001) της Κοινοβουλευτικής Συνέλευσης του Συμβουλίου της Ευρώπης.

8. Η τελευταία αναθεώρηση του Συντάγματος και η υιοθέτηση ερμηνευτικής δήλωσης στο άρθρο 4 παρ. 6 αποσκοπούσε στην πλήρη διασφάλιση της συνταγματικότητας του Ν. 2510/97. Επίσης, η πρόσφατη νομοθετική τροποποίηση για την άρση των συνεπειών στο ποινικό μητρώο των αντιρρησιών συνείδησης πριν το Ν. 2510/97 –κατ’ εφαρμογή της Απόφασης *Θλιμμένος* του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου- αποσκοπεί επίσης στην ενίσχυση του θεσμού της εναλλακτικής θητείας.²

Με βάση όλες τις προηγούμενες επισημάνσεις, προτείνεται στον Υπουργό Εθνικής Άμυνας να λάβει υπόψη τις παραπάνω παρατηρήσεις και να υιοθετήσει τις εξής προτάσεις:

1. Τις αναφερόμενες παραπάνω προτάσεις της παραγράφου 7.
2. Την κατάργηση της εξαγοράς της στρατιωτικής θητείας ή της εναλλακτικής πολιτικής-κοινωνικής υπηρεσίας η οποία δημιουργεί εύλογες αμφιβολίες για την εναρμόνισή της με το Σύνταγμα (άρθρο 4 παρ.6).

Αθήνα, 5 Ιουλίου 2001

² Άρθρο 27 του νόμου περί «Επιτάχυνσης της τακτικής διαδικασίας ενώπιον των πολιτικών δικαστηρίων και λοιπές δικονομικές και συναφείς ρυθμίσεις» που ψηφίστηκε από την Ελληνική Βουλή την 14^η Μαΐου 2001.